

Špela Borko

TRUBARJEV DAH, SEDMA NAJDALJŠA JAMA V SLOVENIJI IN OSTALE SLADKOBNE POKLJUŠKIH GLOBOČIN

Pred kratkim mi je drugi najpogostejši obiskovalec Trubarjevega daha, Matic Di Batista, dejal, da premalo pišemo o jami, v katero vlagamo največ truda. Pa sem šla brskat po starih *Glavskih podzemlja* in ugotovila, da to niti ni čisto res. Pokljuka se pojavi v zadnjih treh številkah *Glasu podzemlja*, v *Acti Triglavensii* (2016), *Svetu pod Triglavom* (2016), diplomskem delu našega Garmina (2016) in celo v zvez(d)niški reviji *Jamar* (2015). A ob množici obiskov našega vrtilčka – plodovitega, a zahtevnega za obdelovanje – posamični prispevki očitno zbledijo. In tako je pred vami, dragi Matičarji in Maticoljubci (ljubitelji Matice in ne Matica, da ne bo pomote), nov prispevek o najboljši jami na svetu.

Vse od prve akcije, 31. 10. 2013, do januarja 2018 smo v jamo vstopili kar 79-krat. Številka se ne zdi tako velika v primerjavi z Veteransko Radošco (71 na dan pisanja prispevka), a do Radošče le ni 1,5 ure hoda in verjetno nikoli ni bila zakopana pod desetmetrskim kupom snega. Zatorej se lahko mirne duše pohvalim s številko. V jamo je vstopilo že 43 jamarjev, od tega dva zvezdnika, osem Američanov ali Rusov ter en Hrvat. 24 od teh jih je bilo v jami le enkrat (sprašujem se, zakaj?). Le pet nas je bilo v jami več kot 10-krat, od tega dva ravno okoli desetkrat, trije pa prednjačimo z 41, 51 in 56 akcijami.

Ker smo znani kot skromni raziskovalci, neželjni slave in časti, smo nekaj let živeli z 10 metrov preplitvo jamo. Zanimivo, nihče ni opazil, da vhodnega brezna ni zgolj 15 metrov. Tako smo pobeglo vizuro našli šele dolgo po samem merjenju. Jama je tako trenutno globoka 612 m in dolga 6151 m. Viševniški sistem (Trubar-Platon) pa dosega kar 8478 m dolžine in 622 m globine.

Dovolj si bodi statistike. Jama je petdesetič še vedno tako dobra kot prvič. Ne pregloboka brezna, ne preozki meandri, ne preveč mokra – niti preveč mrzla. A še vedno nam izmika prehod v globlje dele. Največ energije smo usmerili v plezarijo nad dvorano Final destination. S tehničnim plezanjem stometrskega kamina smo začeli že poleti 2014, a smo kasneje odkrili splet brezen okoli Ruskega vohuna in zato dali plezarijo na pavzo. Vsake toliko smo se le vrnili in zlezli še malo višje. Tako smo julija 2015 našli Podstrešje, 400 m dolgo galerijo, ki se je zopet končala s kaminom. Seveda smo lezli – še malo višje. Jama na tlorisu od vhoda do dna Final destinationa naredi polkrog, plezarija pa je napredovala v ravni črti nazaj proti vходу. Že kmalu smo se začeli šaliti, da bomo prilezli nazaj v vhodno dvorano. Ko bi vedeli! Vmes smo s plezalnim izzivom v jamo spravili tudi Pintija (najmlajši Pintar). Plezanje ga ni presunilo, čeprav nam je prihranil kakšno vrečko pritrđišč. Bil pa je navdušen nad našo »kondicijo«. Morebiti bi mu morali

večkrat omeniti, da žimariš z nogami in ne le rokami. Kamin se kar ni končal, prepričan pa je bil še vedno močan in tako smo lezli naprej. Februarja 2017 smo spoznali kruto resnico: nahajamo se 30 vertikalnih metrov in 0 horizontalnih metrov pod vhomom. Nihče si ni želel do dna in spet nazaj (izračunali smo, da takšna akcija terja več kot 1000 m žimarjenja: 500 m plezanja, da iz dna dosežeš vrh plezarije in še 550 m, da se po stari poti vrneš na površje). Zato smo se iskanja prehoda lotili z druge smeri: dva nadebudna kopača sta se pri tem skorajda živa zasula tik pod vhomom. Prehoda pa nikjer. Sprijaznili smo se z resnico in že zbiramo pogum za 1000 metrski podvig. Zakaj si sploh želimo povezati plezarijo z vhomom? Če nas že ni pripeljala v nove globine, nam bo vsaj močno olajšala in skrajšala pot navzdol.

Vmes nismo pozabili na zgornje dele; lotili smo se odcepov enega za drugim. Tako smo našli pravi preplet rogov na globini 100 m, ki pa so se vsi povezali v že znane dele. Razen enega, ki se je zopet vzpenjal v čudne smeri. Trma takrat še bodočega očeta se je obrestovala in mnogo solo akcij pozneje je Garmin preroško napovedal, v kateri luknjici bo povezava. Januarja 2017 smo se prvič zaslšli iz ene jame v drugo. Februarja je sledil dramatičen uvid Garminovih rok, ki se stegujejo iz Trubarja proti Platonu. Le en teden kasneje pa se je ožino modificiralo do te mere, da je Matija prvi prečil sistem. Ne vem, če je priznanje prečenja popolnoma zanesljivo, saj se ni spustil do dna obeh jam, a naj mu bo.

V jamo sta vstopila tudi mlada matičarska upa. Lojze je sodeloval pri drugem prečenju in tretjem merjenju delov pod povezavo (nikakor nam ni uspelo označiti navezovalnih točk) ter postavljanju novega bivaka; prejšnji je namreč presejal vse zdravstvene standarde in ven iz jame smo prinesli pretežno plesen z nekaj ostanke blaga. Jure pa je zabil svoje prvo pritrđišče na dokaj nenavaden način: 70 m nad tlemi, med tehničnim plezanjem prečke na drugo stran kamina.

Čeprav je že dodobra prečesan, čutim v kosteh, da nam Trubar še ni razkril vseh skrivnosti. In četudi ni bilo novih globin, smo v resnici naredili dobro delo. Morebiti najbolj imponanten je dolžinski preskok ob povezavi Trubarja in Platona. S tem smo jami postavili ob bok Slovenskim princesam (če je že kraljica lahko le ena sama), ki imajo za seboj precej več let raziskovanja. Ko pripeljemo v sistem še Evklida, pa bomo še korak bližje sanjam.

Poleg Trubarja smo raziskovali tudi druge pokljuške jame. Izjemno obetajoča sta bila Viševniška dimnika, ogromna dihalnika, ki se ju vidi celo s Stola (da, tistega Stola na

drugi strani doline). Geologija nam je tu zameštrala štrene, saj se nahajata tik pod Viševnikom, na Viševniškem narivu, ki nas ne spusti podse. Drugo odkritje so bili štirje dihalniki na platoju. Prvi se je izkazal za Siziŕovo skalo, jamo, ki naj bi se končala, a smo ob ponovnem pregledu ugotovili, da gre v resnici naprej. Drugi, Romeo, je popisan v samostojnem prispevku. Tretji in četrti sta prav tako že registrirani čurki, ki pa ju moramo ponovno preveriti.

Tečajnika smo kalili tudi v Evklidovi piščali. Ko sem že mislila, da je bil ledeni tuš le korak čez rob (bombažen kombinezon in ledena voda pač nista prijazna kombinacija), se je izkazalo, da malo trpljenja le podžge vnemo. Raziskovali smo odcepe v Didilandu, kjer smo naleteli na osupljivo lepe zasigane rove, polne kristalov in oranžno-rumene aktivne sige. Hkrati smo vedno znova rinili nazaj na dno, kljub vsakokratnim obljubam, da nikoli več. Meter za metrom smo se prerinili kakšne 50 m naprej po prelomu, a razširitve še ni slutiti. Prepričevanja je...

V Platonovem šepetanju so bila raziskana vzporedna brezna na globini 100 m, a so vsa prišla v že znane dele. Naš društveni fotograf Uki je tam posnel nekaj odličnih fotografij. Upamo, da ga kdaj spravimo tudi na dno Trubarjevega daha, ki je itak najlepša jama na svetu.

Verjetno sem izpustila še kakšno Garminovo čurko. Glede na pogostost družinskih poključkih izletov se obeta še mnogo čurk »de la Krajnc«. Poključki vrtiček je pač eden in edini – niti divje globine kaninskih vršacov ne morejo nadomestiti nostalgije trenutkov, ki so nam bili dani. Kot v španski limonadi so se zvrstile zveze in razveze, poročne zaobljube, selitve, prijateljstva in razprtije. Od prvih otročjih korakov, ko so bili izpiti in žurke največja skrb v življenju, smo prestopili nevidno mejo odraslosti. Izpiti so ostali stvar nočnih mor (presenetljivo, kako pogoste so sanje o

neopravljenih študijskih obveznostih), v življenja pa so se nam priplazile redne službe, otroci, krediti in stanovanja. A rešuje nas naš vrtiček. Vesela sem, da le nismo z obema nogama prestopili praga dolgočasnosti – nevidne niti nebrzdanega veselja nas vedno znova potegnejo iz prepada. Upam še na mnogo akcij, neštete kilometre in večno raziskovalno mrzlico.

Zvezdi šole 2017, Lojze in Jure ter Špela, premagujemo prečko v Final destination, 100 m nad tlemi (foto: Matic Di Batista).

Tomaž Krajnc

POVEZOVANJE TRUBARJEVEGA DAHA IN PLATONOVEGA ŠEPETANJA ALI KAKO SEM PREMETAL NA KUBIKE POKLJUŠKEGA SNEGA

Glede na bližino vhodov v Trubarja in Platona smo na njuno povezavo v zgornjih delih sumili ves čas, a kaj, ko smo vedno rinili proti dnu na plezalne akcije. Prvi dokaz, da se povezava (ali ena od povezav) med jamama nahaja čisto blizu površja, se je našel na poletnem poključkem taboru leta 2015. Tedaj je skupina Američanov slišala nekje v daljavi kričanje dveh oseb v Trubarju. No, kdo se je v resnici drl in kdo poslušal, se je zgubilo nekje s prevodom in pretečenim časom. Prav tako se točno ne spomnim, kdo sta bili osebi za pasažo, ki sem jo kasneje poimenoval oktanska ožina – morali pa sta biti preklemano

dvodimenzionalni, saj se je skozi njeno naravno obliko dalo priti le brez čelade.

Pozimi 2015/2016 se je raziskovalna vnema glede Trubarja že ohladila, akcije so bile vedno redkejše. Za raziskovanje zgornjih delov v Platonu nisem dobil ravno zelene luči; če se prav spomnim, so bili argumenti protagonistov nekako v smislu, naj pustimo Američanom kaj za v prihodnje. Posledično sem se odločil, da bom poskusil nekako priti iz Trubarja v Platona – potem bom pa tudi tam delal, kar bom želel.